

15 ARALIK 2012 TARİHLİ MISIR ARAP CUMHURİYETİ ANAYASASI GENEL PRENSİPLERİ

*The General Principles of the Constitution (December 15, 2012)
of Arab Republic Of Egypt*

Arapça Aslından Çeviren:
Prof. Dr. Servet Armağan*

Takdim

1. Aşağıda Mısır Arap Cumhuriyeti'nin yeni Anayasasının genel prensiplerini bulacaksınız.

Mısır, Arap ve İslam Dünyası'nda her bakımdan önemli ve lider konumunda bir devlettir. Mısır iki yıldan beri "Arap Baharı" diye adlandırılan anayasal gelişmeler çerçevesinde yeni bir anayasaya sahip oldu. Anayasa için 15.12.2012 günü bir Referandum yapıldı. Referanduma Halkın % 32.9 u katıldı, katılanların ise % 63.8 i kabul oyu kullandı. Mısır Yüksek Seçim Kurulu, 25.11.2012 günü yaptığı açıklamada, Referanduma itirazların reddedildiğini ve Anayasanın kesinleştiğini ilan etti. Halen daha geniş bir anayasanın yapılması arzusu da bulunmaktadır. Bu gayeyle seçilen yasama organı ve teşkil edilen anayasa komisyonu Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğinden, yeni bir anayasa çalışma faaliyeti durmuş bulunmaktadır.

2. Aşağıda Mısır Anayasası'nın genel hükümlerini, prensiplerini takdim ediyorum. Eğer vakit bulabilirsem anayasanın diğer hükümlerini de çevirip sunmayı isterim.

3. Anayasa hükümleri incelenirse, metni hazırlayanların Dünya'daki ve modern demokrasilerdeki modern gelişmelerden istifade ettikleri anlaşılır. Özellikle sosyal haklar konusunda modern demokrasilerdeki gelişimine uygun hükümler yer almaktadır. Hatta yer yer sosyalist eğilimli hükümler de göze çarpar.

Zaten Mısır eski devlet başkanlarından ve bir darbeye iş başına gelen Cemal Abdülnasır döneminde, Sosyalizmin bir türü Mısır'a getirilerek çeşitli sektörlerde uygulanmaya konulmuştu.

4. Meslek hayatımda bir kısım Mısır hukukçularıyla tanıştım ve ortak çalışmalarımız oldu. Mısırlı meslektaşlarım iyi öğrenim görmüş hukukçulardır. Anayasa ve Medeni Hukuk sahasında Fransız hukuk kültürünün tesirinde kalmış kimselerdir. Zaten Mısır'ı modern hukuk düzeni, özellikle Danıştay'ın kuruluşu çalışması Fransız örneğini andırmaktadır.

5. Anayasanın hükümlerinin orijinal Arapça aslından çevirdiğimiz için, zannediyorum okuyucuya daha iyi bir metin sunmuş bulunuyoruz. Arap dilinin zenginliği ve bütün teknik tabirlere karşılık bulması ve Mısırlıların dil konusundaki büyük becerisi metnin dilini çok ilmi ve akıcı bir hale getirmiştir.

*Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

6. Sunduğum bu çevirinin mukayeseli Anayasa Hukuku alanında çalışma yapanlara faydalı olacağına inanıyor ve diliyorum.

METİN

1.Bab: DEVLET VE TOPLUM

1. Fasl

Siyasi Prensipler

Madde 1. Mısır Arap Cumhuriyeti tam egemenliğe sahip, bağımsız bir devlettir ve parçalanmayı kabul etmeyen bir bütündür; siyasi rejimi demokrasidir. Mısır halkı Arap ve İslam ümmetinin bir parçası olup Nil havzasına ve Afrika Kıtası'na, mensubiyetinden ve Asya'ya uzanmasından şeref duyar. İnsan medeniyetine olumlu katkıda bulunur.

Madde 2. İslam devlet dinidir. Arapça devletin resmi dili ve islam şeriatının prensipleri, yasamanın ana kaynağıdır.

Madde 3. Mısır Hristiyan ve Yahudilerinin mevzuat prensipleri, onların özlük işlerini, dini hayatlarını ve ruhani reislerinin seçimini düzenleyen temel mevzuattır.

Madde 4. Ezher-i Şerif toplayıcı bağımsız bir kurumdur ve bütün işlerini yerine getirmekte doğrudan yetkilidir. İslam davasını, din ilimlerini ve Arapçayı Mısır'da ve Dünyada yayma görevi ve yetkisi vardır. Ezher-i Şerif Yüksek Âlimler Heyetinin görüşü islam dinine ait konularda alınır.

Ezher-i Şerif'in başkanı bağımsız olup görevden alınamaz. Özel bir kanun Yüksek Âlimler Heyeti üyeleri arasından başkanın seçilme usulünü düzenler.

Devlet, Ezher'in hedeflerini gerçekleştirmeye yetecek her türlü mali desteği sağlar. Bütün bu konular, düzenleyici bir özel kanuna göre yerine getirilir.

Madde 5. Halk, egemenliğini kullanma ve koruma yetkisine sahiptir, milli birliği muhafaza eder ve egemenliğin kaynağı odur ve bu fonksiyonları Anayasa'da gösterildiği şekilde kullanır.

Madde 6. Siyasi düzen demokrasi ve şura esaslarına göre yürütülür. Genel haklar ve görevlerde bütün vatandaşlar arasında eşitliği sağlayan vatandaşlık esası, çok partili ve siyasi çoğulculuk esasına dayanan ve egemenliğin barışçı şekilde kullanılması, kuvvetler ayrılığı ve aralarında denge, hukuk devleti, insan haklarına ve hürriyetlerine saygı esaslarına dayanır. Bütün bunlar Anayasa'da düzenlendiği şekilde yerine getirilir.

Hiçbir siyasi parti ırk, soy ve din sebebiyle vatandaşlar arasında ayırım yapma esasına dayanamaz.

Madde 7. Milli güvenliği muhafaza, ülkeyi savunma ve koruma mukaddes bir şeref ve görevdir. Askerlik, özel kanun hükümlerine uygun olarak mecburidir.

2.Fasl

Sosyal ve Ahlaki Prensipler

Madde 8. Devlet adalet, eşitlik ve hürriyeti gerçekleştirecek yolları ve vesileleri sağlar ve sosyal dayanışma ve karşılıklı hürmet yollarını kolaylaştırmayı ve toplum bireyleri arasında dayanışmayı gerçekleştirir. Kişilerin haysiyet ve mallarının ko-

runmasını sağlar ve vatandaşların tümüne asgari yaşama şartlarının gerçekleştirilmesine gayret eder. Bütün bunlar özel kanunun çerçevesinde yapılır.

Madde 9. Devlet, güvenliği ve esenliği sağlar ve ayırım yapmaksızın bütün vatandaşlara eşit fırsatlar sunar.

Madde 10. Aile toplumun temelidir, temelleri din, ahlak ve milliyetçiliktir.

Devlet Mısır ailesinin asil bünyesini esas alarak gelişmesini ve istikrarını korumaya gayret sarf eder ve ahlaki temellerini kuvvetleştirme ve korumaya çalışır. Bütün bunlar özel bir kanunun hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

Devlet okuma yazma bilmemeyi giderme ve çocuk hizmetlerini meccani olarak yerine getirir ve kadının ailesi içindeki görevleri ve genel hayatı çerçevesine uygun olarak düzenler.

Devlet yardıma muhtaç, boşanmış ve dul kadınlara gözetim hizmetleri sunar.

Madde 11. Devlet ahlak, edep ve kamu düzenini korur ve dini terbiyenin ve milli duyguların, ilmi gerçeklerin ve arap kültürünün yüceltilmesi, halkın tarihi ve medeni mirasını yüceltmek için gayret gösterir, bütün bunlar özel bir kanuna uygun olarak yerine getirilir.

Madde 12. Devlet toplumun kültür, medeniyet ve dil temellerini korur ve öğrenimin, ilmin ve terbiyenin arapçalaştırılmasına çalışır.

Madde 13. Özel unvanlar yasaklanmıştır.

3.Fasıl

İktisadi Prensipler

Madde 14. Milli ekonomi, kapsamlı ve kesintisiz kalkınmayı, halkın geçim standardını yüceltmeyi, refahı gerçekleştirmeyi, fakirliği ve işsizliği gidermeyi, daha çok iş sahası sağlamayı, daha çok üretimin gerçekleşmesi ve milli gelirin çoğalmasını hedefler.

Kalkınma planı, sosyal adaleti ve dayanışmayı sağlama ve dağıtıcı adaletin gerçekleşmesi, tüketicinin haklarını koruma ve çalışanların haklarını muhafaza ve sermaye ile emek arasında külfetlerin yüklenilmesinde ve vergi adaletini paylaştırılma da katılım esasına göre yapılır.

Ücret, üretimle bağlantılı olmalı ve kişisel gelirler arasındaki farkı giderici ve ücretlerin asgari ücretin en aşağı hududun garanti etme ve maaşların her vatandaşın onuruna yakışır seviyede korunmalıdır; kamu sektöründe ise, kanun hükümleri dışında, hiçbir asgari ücret çizgisi istisnası yapılamaz

Madde 15. Tarım milli ekonominin temelidir. Devlet her tarım parçasının korunması ve artırılması ile görevli olup, tarım gelirlerinin artması, bitkisel sınıfların, hayvan soylarının ve balık zenginliğinin kalkınmasına çalışır ve beslenme güvenliğinin gerçekleşmesine ve tarımsal üretimin taleplerine uygun çoğaltılmasına, idaresine ve pazarlamasına ve tarımsal sanayinin desteklenmesine çalışır. Özel bir kanun devlet, arazisinin sosyal adalet esasına göre kullanılmasını düzenler, köylüyü ve tarım işçisini sömürden kurtarmaya çalışır.

Madde 16. Devlet kırsal bölgelerin ve taşranın kalkınmasını sağlar ve köylülerin ve kırsal sakinlerinin hayatını yüceltmeye çalışır.

Madde 17. Sanayi milli ekonominin temeldir. Devlet stratejik sanayi dallarını korur ve sanayinin gelişmesine destek verir, modern teknolojinin yerleşmesi ve tat-

bikâtını sağlar.

Devlet büyük ve küçük ölçekli sanayiye gözetir.

Madde 18. Devletin tabii serveti halkın malıdır, gelirler halkındır. Devlet bu serveti korur ve en iyi şekilde gelir elde edilmesine ve nesillerin haklarına dikkat edilmesine gayret sarf eder.

Devlet arazilerinde tasarruf ve işletilme imtiyazının verilmesi ya da kamuya açık yerlerin birine işletme izni verilmesi ancak özel bir kanuna göre yapılır.

Sahibi olmayan her mal devletin mülküdür.

Madde 19. Nil nehri ve sularının geliri milli bir servettir. Devlet bu serveti koruma ve geliştirmeye ve ona gelecek düşmanca davranışları gidermeye mecburdur. Özel bir kanun bu servetten istifade yollarını düzenler.

Madde 20. Devlet, sahillerini, denizlerini, su yollarını ve göllerini korur ve zenginliğini muhafaza eder ve tabii tahrip edicilerden korur ve ona gelecek her türlü zararları giderir.

Madde 21. Devlet meşru mülkiyetin bütün kamusal ve özel çeşitlerini ve vakıfları korur ve himaye eder. Bütün bunlar özel bir kanuna uygun olarak yapılır.

Madde 22. Kamu malları ve korunması devletin ve toplumun üzerine milli bir görevdir.

Madde 23. Devlet kooperatifçiliğin bütün çeşitlerini korur ve destekler ve bağımsızlığını sağlar.

Madde 24. Özel mülkiyet korunmuştur ve hiçbir sapma ve ihtikâra yol açmaksızın milli iktisat ve toplumsal dayanışmaya hizmet eder. Miras hakkı, milli ekonomide garanti edilmiş bir haktır ve özel kanunda gösterilme ve yargı kararı dışında, ona ayrı bir mükellefiyet yüklenemez ve toplum yararı olma ve adil bedeli peşin ödenme dışında, kamulaştırılmaz.

Bütün bunlar özel kanuna uygun olarak yapılır.

Madde 25. Devlet hayır vakıfları düzenini canlandırır ve teşvik eder.

Vakıflar kanunu, vakıf düzenini gösterir, kurulmasını ve mallarının idare edilmesini ve geliştirilmesini ve müstefitlere gelirlerinin dağıtılmasını, vakfın şartlarına uygun olarak düzenler.

Madde 26. Sosyal adalet, genel mali mükellefiyetler ve diğer edimlerin ve vergi düzeninin temelidir. Genel vergilerin değiştirilmesi ve kaldırılması ancak bir kanunla mümkündür ve kanunda gösterilen haller dışında kimseye vergi alma yetkisi verilemez. Kimseye bunun dışında vergi, harç gibi diğer mali mükellefiyetler, kanun sınırları dışında, konulamaz.

Madde 27. Çalışanlar, projelerin idaresi ve gelirlerinde hisse sahibidirler, ayrıca üretimin artırılmasında ve görevlerin yerine getirilmesinde, kanuna uygun olarak üretim birliklerinin planlanmasının uygulanmasında söz sahibidirler.

Çalışanlar (işçiler), kamu sektörü birimlerinin idare meclislerindeki seçilmiş üyelerin sayısının yüzde ellisi kadar temsil edilir. Özel bir kanuna göre küçük ölçekli tarım işçilerinin ve zanaat erbabının idare meclislerindeki üyelikleri, kooperatifler, tarımsal ve sanayii birimlerinde yüzde seksenden az olamaz.

Madde 28. Devlet tasarrufu teşvik ve tasarruf sahiplerini, sigorta ve geçime hizmet eden malların himayesini sağlar.

Özel bir kanun bu durumu düzenler.

Madde 29. Millileştirme ancak genel kamu yararı ölçülerine göre ve bir kanunla, adil bedeli peşin olarak verilmek suretiyle yapılabilir.

Madde 30. Genel müsadere yasaklanmıştır.

Özel müsadere ancak yargı kararıyla mümkündür.
